

II. KONGRES PARTIZANOV IN POLITIČNIH PREGANJANCEV

Duh osvobodilnega gibanja živi v borbi za mir, svobodo in demokracijo

V popoldanskih urah se je zbrala na partizanskem prazniku v Božičih številna množica iz mesta in okolice.

Na odru Kina ob morju se je v nedeljo blestel napis »Zi-velo osvobodilno gibanje, ki je izražal čustva vseh delegatov in povabljenec, ki so se udeležili II. kongresa borcev za svobodo. In res so partizani, politični preganjanji, uporniki, antifašistični borci našega Ozmolja ponovno poudarili na svojem Kongresu voljo po obrambi tel svetlih načel.

Kongres borcev za svobodo je bil večja manifestacija našega osvobodilnega gibanja velika manifestacija enotnosti in bratstva med slovenskimi in italijanskimi borci, velika manifestacija solidarnosti z jugoslovanskimi in italijanskimi naprednimi silami, ki nadaljuje svoje napore za doseg tistih ciljev, za katere je bilo v zadnji vojni toliko žrtve.

To sta tudi poudarila tovariša Postogina in Katra Cebulec, ki sta otvorila Kongres, medtem ko je godba Rinaldi igrala znane, vsem ljube in drage partizanske korčurice in himne, ki so nas vedno spremlele v najtežjih dneh naše zgodovine.

Glavno poročilo na Kongresu je imel tov. Ačo Slavec, ki je v kratkem podal pregled najvažnejših mednarodnih in krajevnih dogodkov in se predvsem dotaknil nalog, ki jih morajo borci za svobodo izvrševati zato, da lahko konkretno prispevajo v borbi za mir, ki se danes po vsem svetu bje proti silam vojne in provokacij. Tov. Slavec je tudi poudaril, da so titovski izdajalci v svoji politiki pred njihovim izgonom iz zveze partizanov in političnih preganjanj povzročili veliko škodo našemu gibanju in so krivi, da se je pred njihovim odkritim izdajstvom veliko število borcev za svobodo oddaljilo od svojih organizacij. Stiri leti po I. kongresu pa se lahko reče, da sta obe Zvezi napravili velike korake naprej za pridobitev ted od titovev pasiviziranih članov in za njihovo pritegnitev k aktivnemu delovanju.

Tov. Slavec se je tudi zavestno na posledicami vojne politike mlitarističnega kroga ZDA, ki so omogočili rehabilitacijo vojnih zločincev v Nemčiji, napad na odprnisko gili-

Za vsakogar nekaj...

Končno ti povem, da jaz vročine sploh ne čutim.

SREČANJE

Pozdravljen Pepo!... Tudi ti tukaj?...

Da, že od lanskega leta, prekleto... Zgubil sem namreč kopalne blace.

TRZACAN: — Ker ste že tako močan, poskusite vendar dvigniti te utezi, če vam uspe.

banje v Italiji in fašistizacijo Jugoslavije, kjer so danes njeni narodi in prav posebno borci za svobodo izpostavljani strahovitemu terorju, fizični likvidaciji, procesom in koncentriranju v nova in stara zloglasna taborišča.

V zahodnih deželah se skuša s strani reakcionarnih vlad, ki so vdinjane ameriškim imperi-

3534.692 brezposelnih v titovski Jugoslaviji

Večkrat je naš list pisal o našej brezposelnosti v Jugoslaviji. Znano je, da je brezposelnost izmed najhujših znanih kapitalističnih del. Brezposelnost se da odpraviti le v trenutku, ko se gospodarstvo dežele razvija po načrtu in ko država zasleduje cilj dvigovanja življenjske ravni prebivalstva. Brezposelnost pa se ne more odpraviti v kapitalističnih deželah, ker je vsa gospodarska oblast v rokah gospodarjev podjetij, ki jim je dobiček edina skrb.

Torej, če večkrat smo pisali o brezposelnosti v Jugoslaviji, nikdar pa nismo zasedli v tržaškem titovskem glasilu »Primorskega dnevnika« kakršni koli namig na to zadevo, ki zanima Tržačane prav tako kakor jih zanima upravljanje brezposelnosti v Italijanski republiki. Ze sam molk »Primorskega dnevnika« nam dokazuje, da tudi titovci smatrajo za resnično naše pisanje o brezposelnosti v Jugoslaviji. Tržaški titovci, ki toliko hvalejo »Titov« in se tako krepko lažejo o »slavotih« D. R. Nemčiji, na Slovenskem ali celo v... Sovjetski zvezi, bi morali rajši povedati, koliko je ljudi v Jugoslaviji, ki nimajo dela in ga niti ne morejo dobiti.

Naj nam ne prihajajo s kritiko, ki je značilna za vsakega »tovaršarja, da vsak, ki ima volje do dela, najde zaposlitev. To je smešno. Stanje delavcev v Jugoslaviji je tako, da ga lahko vsak opazi, če je kolikšna objektivna. Saj ni treba, da se v Jugoslavijo, da bi se o tem prepričali. Dovolj je, da bere Jugoslovanske liste: »Poročevalca«, »Ljubljanski dnevnik«, »Pravico«, »Borbov« itd.

Koliko je torej brezposelnih v Jugoslaviji? Leta 1950. je bilo v Jugoslaviji 71.895 ljudi brez dela; 1951. pa že 213.285; leta 1952. pa že 534.692. In da si naši bralci ne mislijo, da smo te številke skušali v našem uredništvu, kaj se. Te smo pobrali po titovskih listih in od uradnih priznanj. In da dokazemo to našo trditve, naj navedemo 1. številko lista »Nova trgovina« od leta 1953, ki je v nekem članku napisala, da je bilo samo 1951 izključenih iz državne uprave kar 220.891 uslužbenec, od katerih znaten del do danes ni našel dela.

Voljsko brezposelnih ljudi po množično tudi rečni kmetje, ki so morali zapustiti svojo zemljo zaradi prevelikih davkov, zaradi svojih dolgov ali pa zato, ker so jo na ta ali drugačen način morali prodati kulakom. Po titovskih podatkih je od 1948 do 1951 ostalo brez zemlje kar 324.000 delovnih kmetov, ki so si morali poi-

— Pozdravljen Pepo!... Tudi ti tukaj?...

Da, že od lanskega leta, prekleto... Zgubil sem namreč kopalne blace.

Poročilo tov. Slavca in diskusija - Pozdrava slepega partizana Dal Ponta v imenu ANPI in antifašista Pordesa v imenu Mednarodne zveze odpora in avstrijskih antinacistov - Praznik v Božičih

mir, ker samo z ohranitvijo miru lahko zmaga tudi duh antifašizma in partizanstva.

Govornik je nato analiziral stanje, v katerem se nahaja prebivalstvo v obeh conah STO: v coni A, kjer vedri in oblačni anglo-ameriška okupacijska oblast in v coni B, kjer je bil istočasno kot v Jugoslaviji uveden fašizem s strani titovskih okupacijskih oblasti.

V coni A se dogaja, da se nadaljujejo obsebe proti borem za svobodo, dočim se fašisti, provokatorji, obrekovalci, titovci izpuščajo ali pa o-

Proti antifašistom zaradi njihove borbe za sindikalne svobode, proti porajajočemu se fašizmu in titovskemu fašizmu je bilo zapletenih v procese 410 ljudi. Proti tem je bilo 110 procesov, na katerih je bilo izrečenih obsodb za 327 let, 6 mesecev in 10 dni in so morali plačati globe v znesku 6.567.576 lit.

Iz cone B pa je bilo zaradi titovskega terorja prisiljenih na odhod od 75.000 prebivalcev kar 12.000 ljudi.

Na koncu svojega poročila je tov. Slavec ukazal naloge, ki jih je treba izvršiti za utrditev obeh organizacij: večje delovanje glavnih odborov zvez, aktivizacija okrajnih in krajevnih skupin, ki so v obliki odborov, pritegnitev vseh borcev za svobodo, ki so ob strani, boriti se za sprejem na delo partizanov in invalidov, za priznanje invalidnine in pokojnine, za priznanje partizanov, proti spremitvi STO v brolg vojnih zločincev, za iz-

broziranje in ameriški bajoneti. Zakaj pa si Todorovič, da je brezposelnost bogastvo in ne beda? Zato, ker v pogojih brezposelnosti gospodar lahko dela, kar hoče s svojimi delavci, ki jim vedno preči, da jih bo odpustil in da bo najel brezposelnega, ki mu bodo delali za manjšo plačo, pod vsakimi pogoji samo, da se rešijo bede in lakote. Da, za Todoroviča, Tita, Rankoviča, Kartelja in ostale titovske vezirje in satrape je brezposelnost izvor bogastva. Za jugoslovanske delavce ljudi pa je izvor največje bede, lakote, obupnih, življenjskih razmer, najrazličnejših bolezni, umiranja otrok, hiranja družine.

Gotovo pa je, da nekaj takega ne more dolgo trajati, Jugoslovanski delovni ljudje ne morejo tega, da bi se tako stanje dolgo zadržalo, ker bi to pomenilo pogubo za njih in njihove družine, pogubo za Jugoslavijo in njeno gospodarstvo. Niti cinizem raznih Todorovičev, niti ne molk »Primorskega dnevnika« o brezposelnosti v Jugoslaviji ne bo norel rešiti enega izmed najhujših razmerov v človeški zgodovini. P. K.

Konkurzi v Angliji
 »Financial Times« je objavil podatke o konkurzih v Veliki Britaniji v letu 1952. leta. Iz slednjih izhaja, da je skupno število konkurzov naraslo v 1 letu od 1.816 na 2.043.

V letih 1951-52 je moralo napovedati konkurz nad 25 odst. podjetij in trgovcev na drobno.

Med inozemskimi povabljenici je prisostvoval kongresu tudi veliki partizanski invalid tov. Dal Pont.

Zadnji dogodki na Balkanu in še posebno »jamstva«, ki jih ponujata Albaniji Tito in Grčija, so osredotočili pozornost javnega mnenja na to, kako malo državo, ki se junjsko bori za ohranitev svoje politične in gospodarske neodvisnosti, če pogledamo njeno zgodovino, bomo videli, da je bila borba za svobodo in neodvisnost dežele v vseh obdobjih dejansko prevladujoči element. Od dobre rimske nadvlade pa do bizantinskih in srbske je bil albanski narod večkrat primoran, da si z orožjem v rokah zagotovi te svoje pravice. Po kraji dobi neodvisnosti je v XIV. stoletju Albanija zopet padla pod turški jarem. Zopet se je začela osvobodilna borba in od leta 1443 do 1467 je mala država, pod vodstvom Jurija Kastrioti-Skanderberga zopet zadela svobodno življenje.

Albanija pa je postala neodvisna šele leta 1912. leta in sicer po 450 letih turške jarnje. Toda tudi tokrat je za malo časa in samo formalno. Njen strateški in geografski položaj jo je kmalu postavil v središče obsežnih spletk, posebno s strani italijanskega imperijalizma, ki je videl v Albaniji udobno mostičke za prodiranje na Balkan. Tako je leta 1924. imperalistični agent Zogu, ob odporu jugoslovanskega kralja, prevzel oblast in se dal proglasiti za kralja Albanije. Deželo pa je postavil v politično in gospodarsko odvisnost italijanskega imperijalizma. Njegova hlapčevska politika je prišla do popolnega izraza ob

Toda svetovni imperi-

bris obsodb posebnega sodišča, za demokracije svobode, za imenovanje trgov in ulic v imeni padlih junakov itd.

Po poročilu tov. Slavca je spregovoril tov. Šiškov, ki je predvsem govoril o nalogah slovenskih partizanov in borcev za svobodo. Poudaril je, da se je treba predvsem zavdati častne naloge, ki jo imamo do svojih jugoslovanskih tovaršev, ki se morajo v tako težkih pogojih boriti za svobodo in nacionalno neodvisnost svoje domovine proti titofašistični kliki, ki je spremenila Jugoslavijo v odskočno desko za nevarne provokacije proti miru na Balkanu in Evropi.

V diskusijo so posegli tovariši Fon, Gasperini, Balbi, Catonari, Košta Ester in drugi, ki so obravnavali različna vprašanja obeh organizacij. Od časa do časa so prihajale na oder številne delegacije delovnih ljudi, žena in mladincev, ki so prinašale izreke srčne solidarnosti Kongresu borcev za mir.

V teku Kongresa sta prinesla tudi svoje pozdrave predstavnik Mednarodne zveze odpora in avstrijskih borcev za svobodo Kurt Pordes, ki je v

svojem pozdravu poudaril solidarnost vseh sil odpora z našo borbo, ter predstavnik italijanskih partizanov slepec Luigi Dal Pont, ki je nosilec zlate kolajne.

Pred zaključkom je tov. Calabria prebral številne pozdrave, ki so prispeli iz inozemstva. Pozdravi so prispeli iz Češkoslovaške, Francije, Belgije, Luksemburga, Poljske, Romunije, Nemčije, od jugoslovanskih političnih emigrantov in deželah ljudske demokracije, od Zveze političnih preganjanjcev in partizanov iz Italije, od sen. Terracina, od poslanca Danteja Gorrerija, od poslanca Boldrinija id.

Popolodne pa se je v Božičih vršil praznik, na katerem so na kratko spregovorili Dal Pont, Pordes in Marija Berneti.

Ze zvečer sem zvedel, zakaj ta molk, ta opreznost, ti rešni in molčeči obrazi. V sobani, v katero so nas potisnili, se je začelo večerno mučenje pod poveljstvom načelnika barake. Iz vrst ujetnikov je bilo policajnih kakih 10-12 ljudi, ki so jih privrženci načelnika barake začeli tepsti na vse načine: z brcami, s pestmi, s palicami itd. Tepli so jih toliko časa, dokler niso omedleli. Potem so jih odvedli v kot barake in jih tam pustili do druge jutra, ko so jih gnali skupno z vsemi ostalimi na delo. Tepene tovaršev so imenovali »jabinice«. »Jabinice« so bili popolnoma izločeni od ostalih ujetnikov. Nihče jim ni smel ponuditi cigarete, koščka kruha, jim pomagati, da pridejo k sebi ali jih ogovarjati. Kdor je prekršil ta pravila je postal sam »jabinec« in je okusil pesti in palice titovskih hičev.

Tepenje ujetnikov se je nadaljevalo vsak dan po opravljenem delu. Dejstvo je, da se nihče od ujetnikov ni mogel izogniti »jabinice«, t. j. bojkotiranja. Celotito titovski aktivisti so bili deležni tepenja. In to se je zgodilo tedaj, ko je aktivist »kazal premalo vneme v mučenje ujetnikov.

V teku treh let mojega bivanja v titovskih taboriščih sem tudi večkrat prisostvoval amučanju z vodo. To je bilo strašno in zverinsko početje, ki ga je mogel »iznajti« le človek, ki je izgubil vsak človeški občutek in solidarnosti do svojih enakih.

Povedali so mi, da je prvi okusil ta zverinski način mučenja tov. Branko Mraković, študent medicine iz Zagreba. Podvrkli so ga temu mučenju, ker je že dolgo časa vztrajal po batninami svojih rabejv, se junjsko držal in ni hotel povedati nekaterih imen, za katere so ga titovci izpraševali.

Potem, ko so ga ure in ure nepretrgoma tepli na vse načine, potem, ko je že večkrat omedlel, so ga stegnili na tla, mu postavili pod hrbet par visokih čevljev tako, da je bila njegova glava v ostrem lo-

Nato so mu potisnili umazano krpo v usta in mu jih povezali se z brisačo tako, da ni mogel več dihati. V trenutku, ko so se njegove nozdrvi začele razširjati, da bi zajele zrak, so mu v nos izlili vodo. Tovaršev tolo je na to strašno početje odgovarjalo le z nervoznim trzanjem, nekaj sekund za tem pa je omedlel. Ne ve se, ali je tovarš kaj čutil v tistih trenutkih, ker je bil že izmučen od prejšnjih batin. Dejstvo pa je, da je bilo

(Nadaljevanje na 3. strani)

HOWARD FAST: AMERIŠKI DNEVNIK

OBTOŽBA »POSILSTVA«

III.
 Grozna stvar, se vam ne zdi? Cesto mi je prišlo na um, kaj se mi bo zgodilo, ko bo policija začela »učiti« moje možgane, tako kot se je dogajalo antifašistom v italijanskih in nemških zaporih za časa fašizma. Kadar iz poglabim v takšne misli, se mi vedno posreči prepoznati vsakršno senco strahu s tem, da si priključim v spomin drugo za drugo vse one vrle osebe, ki sem jih jaz poznal — mirne in dobre osebe — ki so v teh letih razbile stene laži, ki so jih obdajale, ter so končno odkrile resnico. Najbolj čudna stvar, ki se more pripetiti v teh časih Američanu, je to, da vzhubi, kakor sem vzhubil jaz, stvo domotno in lastni narod na nov način in da ju ljubi se toliko bolj.

Menda sem šel v Boston najmanj dva, trikrat v teh zadnjih letih, ker sem pisal knjigo o Sacu in Vanzettiju in o onem Bostonu, ki ju je obsodil na smrt. Knjiga je bila pred nekaj dnevi dokončana in lahko rečem, da sem se že med pisanjem čutil zelo blizu tema dveh preprostim in dobrih delavcem, ki sta bila tako postena in tako pogumna. Ko sem se poglubil v njuno zgodbo, sem občutil njuno stalo ter sem se zavedal, da so sile, ki stoje na moji strani, mnogo večje kot pred petindvajsetimi leti, ko sta bila ona dva moža obsodena na smrt.

Namenil sem se, da v tej seriji člankov opišem življenje v Ameriki, da prikazem, kako reagira poprečen ameriški človek sprejema načrta terorizma in spri-

so nizkotne oblike fašizma, ki se je vsidral v naši državi. Pri tem svojem prizadevanju pa naletim na zelo veliko težkočo, kako o-

Predvsem je treba pojasniti Evropelcem, da poprečen Američan ne be popolnoma nič. Z drugimi besedami on je med vsemi človeškimi bitji najmanj in najslabše informiran. Da vam vsaj malo osvetlim to stanje, naj vam povem prigodo, ki se je pripetila v teka borbe za rešitev življenja McGeeja.

Willie McGee je bil črnc v Jacksonu, mesta v državi Mississippi. Obtožen je bil sposlilstva, aretirani in obsodeni na smrt. Obtožba »posilstva« je zelo stara in zelo uporabljeno sredstvo rastiščnega stranovanja, terorizma in legalnih umorov proti črncem južnih držav ZDA. McGeejev primer pa je bil najočitnejši od vseh; dokazi njegove nedolžnosti so bili številni in nepobitni, vsi levitarji so se zbrali okrog Kongresa za zaščito človeških pravic in drugih organizacij ter so se lotili dela, da bi dali borbi za rešitev McGeeja kar najhiteri odmev v državi in po svetu.

McGeejev primer je postal kmalu mednarodno poznan. Zrastle je svetovno pozornost ljudi, dobre volje za rešitev McGeeja pred smrtjo v Zdrženih državah smah pa je bila netična nečelna prebivalcev popolnoma nepoučena o vsem tem in ni niti vedela, da obstaja neki na smrt

privezali na obok barake. V tej iztegnjeni držki (njegove noge so se le s palcem dotikale poda) so ga pustili več časa. Nato so ga odvezali in ga kot ohlapno vrečo odvedli v bolnico. Nekaj dni za tem pa se je že zopet nadaljevali z mučenjem. Tega ni bilo ne konca ne kraja.

MARIO TONZAR

Tudi prejšnji četrtki so tržaški delavci manifestirali na Velikem trgu proti davčnim poviskom. Zupan pa ni hotel slišati glasu ljudstva, marveč je raje poklical policijo, ki je surovno nastopila proti manifestantom.

PO ODPRVI NEKATERIH NAPAK V INDUSTRIJI IN KMETIJSTVU

Povečanje blagostanja je glavni cilj LR Madžarske

Sovražniki LR Madžarske so zagnali velikanski hrup v trenutku, ko je nova madžarska vlada, ki je izšla iz volitev 17. maja, t. j. in katere predsednik je Imre Nagy, objavila svoj program, v katerem pravi, da so bile v preteklosti storjene nekatere napake, ki jih je treba popraviti.

Antikomunisti, ki vedno zamenjujejo svoje pobožne želje za konkretna dejstva, so začeli pisariti in izjavljati, da je do sedanja politika na Madžarskem doživela poraz in da so jo zato morali spremeniti. Govorili so začeli o »krahu« izgradnje socializma v tej deželi. Posebno glasni so bili titovci, ki še sedaj ne morejo pozabiti težkega udara, ki so ga prejeli ob odkritju njihovega agenta Rajka, preko katerega so hoteli uresničiti svojo imperialistično željo o nadvladi na Madžarskem in o obnovi kapitalizma.

Kaj se je torej zgodilo na Madžarskem? Prodvenje je parlament izvolil za vladnega ministrskega predsednika Imreja Nagya. Tov. Rakosi se bo od sedaj dalje predvsem posvetil delu na področju delavske partije. 27. in 28. junija pa se je vršilo zasedanje Centralnega komiteja Madžarske delavske partije, ki je poslušal referata tovaršev Rakosija in Nagya. Po globoki diskusiji je OK odobril resolucijo, v kateri so bile nakazane napake, ki so bile do sedaj storjene, in načini za njih odpravo.

V glavnem se je diskutiralo o vprašanju industrije in kme-

tijstva. Madžarsko delovno ljudstvo je doseglo velike uspehe v teku petletnega načrta. Ugotovilo pa se je, da so bili cilji razširjenega petletnega načrta v mnogih pogledih previsoki za možnosti deže. Uresničitev teh ciljev predstavlja pretežko breme za deželo in prav posebno za blagostanje delovnih ljudi, kar je v zadnjem času povzročilo celo določeno znižanje življenjskega standarda ljudstva. Težka industrija se mora razviti le kot sredstvo za povečanje blagostanja. Tudi tendenca k industrijski avtarhiji je popolnoma neupravičena, ker predstavlja osamitev od drugih dežel, dočim je treba razviti v celotni ljudske demokracije in ZSSR in pomočnici tudi stike z zahodnimi državami.

Petletni načrt je prebjeval za težko industrijo čestokrat več investicij kot za lahko in živilsko industrijo. Prav zato je treba zmanjšati ritem razvoja težke industrije in povečati pa ritem razvoja lahke in živilske industrije, kar bo pripomoglo k naglemu povečanju blagostanja v deželi.

Druga posledica enostranskega razvoja gospodarstva je privedla do tega, da je bila velika večina investicij posvečena industriji, kar je povzročilo oskudovanje kmetijstva. Na ta način se je zmanjšala kmetijska proizvodnja. Zato zmanjšujejo ritem razvoja te industrije, je treba povečati investicije kmetijstvu in za to je čimprej poveča nje-

osojeni McGee. Lahko trdi približno 90% vseh prebivalcev, ki vedela nicesar o stvari. Za vsem tem sededo gigantiska monopolizacija škake tiska.

Cimboyl se je bilizal do ločen za usmrtitev, vedno obup se je loteval vseh naših ljudi. Skupina 300 vojnih vrstnikov je organizirala akcijo. Odkrili so se, da napravili demonstracijo proti nekdanjemu spomeniku. Skupina petindvajsetih naj bi se usredotočila na steno, ki jo je postavil McGee; ob določenem času bi vsi naenkrat obklesli spomenik. Načrt je bil zelo skrbno pripravljen.

Ko se je demonstracija prišla sem bil navzoč tudi jaz kot pisnik laičarskih listov. Bilo je krasna manifestacija in vsi prisotniki, ki so se je udeležili, so se dobro zavedali, da imajo svoje življenje. Toda ni bilo silstev; kajti vsakršno izražanje svojih čustev je bilo strogo prepovedano. Tudi na spomeniku Lincolnovega spomenika, ki pomeni za korumpirano upravo preveč, je prebraten primer, ki ga ni mogla izbrisati s kakršnikoli opravičilo.

Drasna policija je na spomeniku, da pust, naj se demonstracija mirno izvede, preveč prepri, da bi častopisni korci, pisali o njej. Uporabniki korci, če da ni moge, da o tistih dogodkih ne bi pisali častnikom je šlo za najdržnejšo akcijo na brumbo svobode črncev, kar ji jih kdaj videl, in vendar ni slednjim dan samo »Daily Worker« prinesel to vest.

Toda to se ni vse. Med demonstracijo sem hodil ter sem se spet vse, ki so prišli gledat, menik, kaj mislijo o pr McGeeja. Bil je lep sončen in ta spomenik je za Američanekako narodno svetistične in stotine obiskovalci, prihajajo med demonstracijo uveh krajev in mest držav. In čuje: niti eden od njih nikdar nišal govoriti McGeeja.

Ali se torej se čudite, čemu, da je poprečen Američan človeško bitje, ki je na vse tje najmanj informiran? Ne, da mu je odvzeta vsaka kršna navela in možnost maei, marveč se dotle ne kazni, če ga zalotijo, da delo od redkih svobodnih publikacij, ki še obstoje, branje kratkega liberalnega nika »The Nations« je postalo število ljudi na črno, ki so bile potem izgnane v verz, oršene o zapor ter obsodeno na življenje v brezposelnosti bedi.

In vendar bučna propaganda »Glasa Amerike« proslavlja baha z obstoječo »svobodo«. Pogledmo ob blizu to umno svobodo, Kansas City je madžarski Missouri ter mora biti blizu tako veliko kot Torlo Bologna. V tem mestu se en sam časopis, »Kansas Star«, se hoče biti na te z novicami, morate za vse to niti brati ta časopis. Mestni lumbus v državi Ohio ima blizu 400.000 prebivalcev, v njem pa štiri časopise, od katerih trije lasti istega trusta, ki zira tudi banke in najpogostejšo radijsko oddajo po mestu.

HOWARD FAST

PO ODPRVI NEKATERIH NAPAK V INDUSTRIJI IN KMETIJSTVU

Povečanje blagostanja je glavni cilj LR Madžarske

Sovražniki LR Madžarske so zagnali velikanski hrup v trenutku, ko je nova madžarska vlada, ki je izšla iz volitev 17. maja, t. j. in katere predsednik je Imre Nagy, objavila svoj program, v katerem pravi, da so bile v preteklosti storjene nekatere napake, ki jih je treba popraviti.

Antikomunisti, ki vedno zamenjujejo svoje pobožne želje za konkretna dejstva, so začeli pisariti in izjavljati, da je do sedanja politika na Madžarskem doživela poraz in da so jo zato morali spremeniti. Govorili so začeli o »krahu« izgradnje socializma v tej deželi. Posebno glasni so bili titovci, ki še sedaj ne morejo pozabiti težkega udara, ki so ga prejeli ob odkritju njihovega agenta Rajka, preko katerega so hoteli uresničiti svojo imperialistično željo o nadvladi na Madžarskem in o obnovi kapitalizma.

Kaj se je torej zgodilo na Madžarskem? Prodvenje je parlament izvolil za vladnega ministrskega predsednika Imreja Nagya. Tov. Rakosi se bo od sedaj dalje predvsem posvetil delu na področju delavske partije. 27. in 28. junija pa se je vršilo zasedanje Centralnega komiteja Madžarske delavske partije, ki je poslušal referata tovaršev Rakosija in Nagya. Po globoki diskusiji je OK odobril resolucijo, v kateri so bile nakazane napake, ki so bile do sedaj storjene, in načini za njih odpravo.

BORCI PRIPOVEDUJEJO O SVOJIH DOŽIVLJAJIH

Osvoboditev Gospiča in srečanje z Rdečearmejci

S tem tednom začnemo objavljati v našem listu spomine nekaterih naših partizanov. Začenjamo s prispevkom tov. NADALJA iz Sv. Križa.

Ko sem kot delegat na II. kongresu osvobodilnega gibanja v nedeljo sledil diskusiji pravnih delegatov po točkah dnevnega reda, sem se spomnil težkih a slavnih časov partizanske borbe za osvoboditev Jugoslavije, časov, ko je vsak vojak s puško ali brez nje nastopil v borbo proti nacističnim okupatorjem.

Spomnil sem se Knina, Siroga Brega, Mostarja, Bihača, Gospiča, otoka Krk, Klane, Bistrice itd., t. j. krajev, ki so bili v krvavih bojih, za katerih osvoboditev je padlo toliko naših primorskih tovarišev skupno s tovariši vseh jugoslovanskih republik ter mnogih tovarišev italijanske narodnosti, ki so takoj po razpadu fašizma stopili v vrste osvobodilnega gibanja.

Knin, Mostar, Bihač, otok Krk itd. so kraji, ki bodo ostali v spominu tovarišev, ki so se borili v vrstah IV. armije. Kdo se ne spominja krvave borbe za osvoboditev Knina? Takrat so celo člani lokalnih vojaških misli morali priznati veliko hrabrost borbe osvobodilnega gibanja s tem, da so izjavili: "To je jugoslovanski Stalingrad". Isti člani so morali priznati pomol ljudskih borcev, ki so z odločnostjo tokli pri Mostarju po tako imenovani nemški "Vražji diviziji", jo prav potolkli in jo deloma

ki so nas izvolili, da mu prisostvuemo zato, da dvignemo visoko zastavo slavne partizanske in osvobodilne borbe proti zatiranju narodov, proti titovskim izdajalcem te epo peje. Ideali te borbe bodo živi in nas bodo bodrili vse, dokler bodo ti izdajalski tovariši vladali nad deželo, v kateri počivajo in še niso našli miru naši junaki!

NADALJA PACCHIONI

Tov. Percić Ljubo iz Sempolaja pa nam je napisal:

Novembra 1944 smo se, prihajajoč iz Severne Afrike, izkrcali v Dubrovniku. Vseh skupaj nas je bilo preko tisoč. Takoj smo se podali na dolgo pot čez Crno Goro in Vojvodino. Pohod je trajal čez mesec dni. Končno smo prišli v osvobodjeni Beograd, kjer sem prvič v življenju prišel v stik z oddelki Rdeče armade osvoboditeljske. Sovjetski tovariši so nas nad vse priščno sprejeli, kar je nam napravilo nepoznan vtis in v meni utrdilo najljubše prijateljstvo do njih.

Po kratkem odhodu so nas sprejeli pod svoje okrilje sovjetski oficirji ter nas razdelili po raznih letališčih v inženirske in druge letalske oddelke. Življenje in sodelovanje z Rdečearmejci je bilo bratsko, kot da bi bili sinovi ene in iste matere. Kljub vsem težavam, ki jih je bilo treba preživeti, tankiste itd. Jaz sem se iz

Park Festivala v Bukarešti

Pogled na del parka, v katerem se bodo vršile nekatere kulturne in športne manifestacije ob priliki IV. svetovnega mladinskega in študentskega festivala za mir in prijateljstvo med narodi. Jutri se bo v Bukarešti svečano otvoril IV. festival, docim se je že v soboto 23. julija začel Svetovni mladinski kongres.

POROD BREZ BOLEČIN

V Parizu je dr. Lamaze preizkusil novo metodo za porod brez bolečin, ki se bo zaradi svoje učinkovitosti prav kmalu povsod uveljavila

Takoj po vojni se je začelo mnogo govoriti o porodu brez bolečin. Logično je, da se žene vsega sveta zanimajo za to možnost, ker nobena od njih ni navdušena za porodne krče, ki predstavljajo za doberšen del žene pravi strah. Naše starejše žene majo svojo glavo, ko slišijo govoriti o možnosti poroda brez bolečin.

V tem pogledu pravijo, da je bil porod vedno tesno povezan z bolečinami in da se temu ne more odpraviti. Mlajše mame pa si nečejo ustvarjati iluzij, ker si mislijo, da so to sanje nekaterih zdravnikov, ki delajo le poskuse in ki ne morejo doseči dobrih rezultatov, ki bi prihranili toliko bolečin ob porodu.

Dejstvo pa je, da se na porode brez bolečin vedno česče, je misli. V nekaterih deželah, kot v Veliki Britaniji in ZDA, se je prešlo iz faze poskusov v fazo praktičnega uveljavljanja te metode. A dosedanje izkušnje niso preveč pozitivne. V teh dveh državah se namreč skušajo omiliti porodni krči s tem, da se v poslednji fazi poroda delajo injekcije materam. Te injekcije pa veljajo le za zadnje trenutke poroda, domneva porodnica še vedno čuti bolečine v prvih fazah, ki pri nekaterih ženah lahko trajajo po več ur, pri nekaterih drugih pa celo kakšen dan. Dejansko torej se s porodnicami, ki jemljejo te injekcije, ravna kot z ljudmi, ki morajo priti pod operacijo: olajša se jim le del bolečin. V drugih primerih pa te injekcije lahko celo škodujejo organizmu žene, ki je šibkega zdravja ali pa ima šibko srce.

Zato so si zdravniki postavili drugo nalogo: kako odpraviti popolnoma porodne bolečine od začetka do konca poroda. V tem smislu je prišla iz Pariza razveseljujoča vest. Prof. Lamaze iz Pariza je preizkusil novo metodo v kliniki bolniške blažene pariskih kolarinških delevcev v desetem mestnem okraju. Prof. Lamaze je ravnatelj klinike in je bil pred letom dni v Sovjetski zvezi, kjer se je predvsem zanimal za metode sovjetske ginekologije. Tam je zvedel, da so sovjetski ginekologi že pred leti začeli uvajati metodo za porod brez bolečin. Ta nova metoda popolnoma odpravlja porodne bolečine. Po tej metodi je v ZSSR že rodilo svoje otroke že preko 200.000 žena. Sedaj pa je postala obvezna po zakonu. Prišli so do praktičnega zaključka, da se ta način poroda obnese pri 92 odst. žena.

Prof. Lamaze se je za to metodo poznal. Tako je zvedel, da so sovjetski zdravniki izšli iz ugotovitve, da je pri rojstvu otroka, ki je pri rojstvu povezan s porodom. Dokazal je, da se mišice maternice lahko kontrahirajo, ne da bi povzročile bolečine. Tiste, ki so v rojstvu povezane s porodom, ignorirajo, strahu so privedla od tega, da se je osnovalo misljenje o neelastičnosti maternice in poroda. Zaradi tega je treba odpraviti to psihološko stanje. Z odpravo trdnega verovanja v bolečino, se bo odpravila tudi bolečina kot taka. Ker ni nobene naravne vzroke, da bi ta bolečina v resnici obstajala.

Tu ne gre za hipnotizem, marveč le za fizično in racionalno vzgojo porodnic. Ko je porodnica tako vzgojena, ne čuti več fizičnih bolečin. Ne samo to. Porodu postajajo hitrejši in lažji, odstranjuje se tudi nevarnost krvotokov, ni treba poslužiti re umetnih porodov, ne pride do raztrganja

zadnjega dela ženskega spolnega organa in ni več toliko nevarnosti za rojenje otrok, ki izgledajo mrtvi.

Ta metoda, ki jo je preizkusil dr. Lamaze v Parizu, se deli na tri faze: prvič, na telesno vzgojo; v zadnjih dveh mesecih nosečnosti se žena veda v sprostitvi mišice vsega telesa, v specialnem hitrem dihanju, ki naj prepreči povezavo krčev maternice z domnevanimi bolečinami; drugič, žena se pouči o vseh podrobnostih nosečnosti, o razvoju otroka v maternici, o njegovi legi v maternici, o njegovi poti k izhodu, na ta način bo porodnica vedela vse o porodu tako, da bo lahko pomagala pri porodu in ne ostala pasivna ali ga celo oteževala s svojim zadržanjem; tretjič, psihična vzgoja, kar pomeni vliiti ženi dovolj poguma in ji odpraviti vsak strah pred porodom, ki predvsem izhaja iz večkrat bebdnih pravilic o njegovi strahnosti.

Na tej podlagi je dr. Lamaze začel pred osmimi meseci svoje delo. Do sedaj je v njegovi kliniki rodilo preko 600 žena, od katerih je le nekaj 50 občutilo bolečine, ostale pa so rodile brez nikaršnih bolečin. To pomeni, da se sovjetska metoda more uvesti tudi v zahodnih deželah in da je neprimerno boljša od ostalih. Zato bodočim mamicam želimo vse najboljše.

Sprehod na podeželju

NABREŽINA

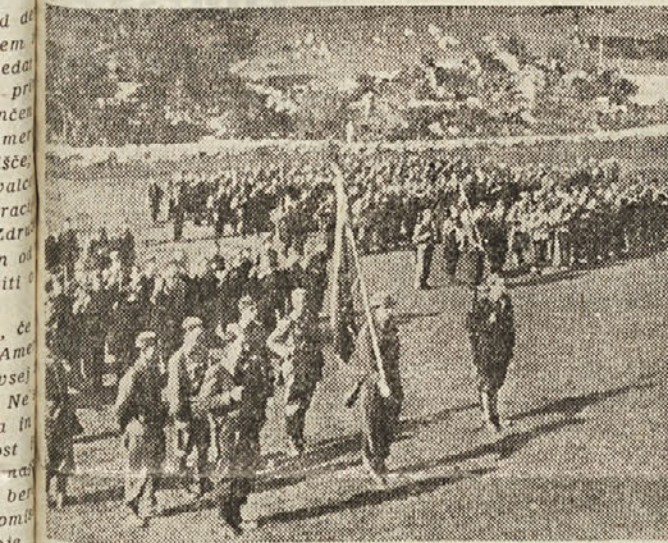
V soboto popoldne je odprl 4. Radović p.d. pri Gradcu vili osmice. Vest, da je v Nabrežini osmice, se je razširila kot blisk, ne samo po vasi, marveč tudi v Kriz Sempolaj in drugod.

Zvečer se je nabralo pri Radoviću toliko ljudi, da je postalo domače dvorice kmalu pretesno. Prijatelji domače kapljice so se vrstili v vedno večjem številu še ves dan v nedeljo in deloma tudi ponedeljek zjutraj. Dejstvo je, da je bilo do ponedeljka popoldne vse vino, bilo in črno že razprodano.

Cena v osmici je bila sicer višja kot v gostilnah, toda kljub temu je obisk prekosil vsa pričakovanja. Kaj lahko sklepamo iz tega? Naš delavec in kmet, ki mu po težkem in trudnem delu po vsej pravici pripada kozareček vina, ne bo gledal toliko na ceno, marveč predvsem, da je vino dobro. Morda prav zaradi tega, ker nima denarja v izobilju, skuša vsako liro čim boljše potrošiti. Popolje ga kozarec manj, le da je domače in pristno.

Moje mnenje je, da bi primer te osmice, kjer so v pitih dveh dneh prodali več hektolitrov vina, lahko služil marsikateremu gostilničarju, ki se z vsemi štirimi otepa domače kapljice. Gostilničarji pravijo, da je cena domačega vina previsoka in bi ga morali prodajati dražje. Prav v tem imajo svoje pisme, češ da bi ga ljudje ne plačevali po tako visokih cenah. Radovičev osmice pa je pokazala ravno obratno. Upam, da mi oštari nje ne bodo zaradi tega zamirili!

Prijatelj domače kapljice

Zbor partizanske brigade

ZOPET SO SE POSTAVILI NA STRAN BOGATINOV

DEMOKRISTJANI SO POPAČILI bistro in namen družinskega davka

Prenizki odstotki davka za visoke dohodke - Živiljski minimum, ki ga je določila večina ne odgovarja realnemu stanju

Prejšnji teden je tržaški občinski svet zaključil razpravo o družinskem davku ter z običajnim glasovnim strelom večine odobrili njegovo uvedbo na podlagi sklepa obč. odbora. Ki je znano, so komunisti in drugi svetovalci opozicije glasovali proti in to iz določa utemeljenih razlogov.

Družinski davek je za prebivalstvo, ki spada pod tržaško občinsko dejansko nova davčna, ki doslej ni bila še uvedena. Družinski davek, ki zadene direktno letni dohodek davkoplačevalca, je nedvomno že iz tega razloga eden izmed najbolj demokratičnih in neposrednih davkov, ker se odmerja s kriterejem, kdor več ima, ta naj plača. Cim večji je dohodek, tem višji je odstotek odmerjenega davka. To bi moralo biti v resnici pravo bistvo tega davka. Toda v praksi ga je demokristjanski svet popačil s tem, da je zopet ustvarjal krivično nesorazmerje med resniškim in premožnejšimi sloji.

Družinski davek se smatra kot demokratičen namreč tudi iz razloga, ker odstranjuje vsaj deloma pretrano nesorazmerje med posrednimi in neposrednimi davki. Saj je predobro znano, da pada preletni del občinskih davkov prav na neposredne davce (tržarstva na vino, elektriko, itd.) ki jih morajo plačevati v enaki meri revnejši in premožnejši sloji. Tako plača n. pr. za liter vina isto tržarstvo delavec iz ladjevalnice, ki zasluži mesečno lepo 30.000 lir, kot Cosulich ali merjenega davka. To bi moralo biti v resnici pravo bistvo tega davka. Toda v praksi ga je demokristjanski svet popačil s tem, da je zopet ustvarjal krivično nesorazmerje med resniškim in premožnejšimi sloji.

Družinski davek se smatra kot demokratičen namreč tudi iz razloga, ker odstranjuje vsaj deloma pretrano nesorazmerje med posrednimi in neposrednimi davki. Saj je predobro znano, da pada preletni del občinskih davkov prav na neposredne davce (tržarstva na vino, elektriko, itd.) ki jih morajo plačevati v enaki meri revnejši in premožnejši sloji. Tako plača n. pr. za liter vina isto tržarstvo delavec iz ladjevalnice, ki zasluži mesečno lepo 30.000 lir, kot Cosulich ali kateri koli drugi veleindustriec z milijonskimi dobički.

Zaradi tega je povsem logično da so komunisti vedno odobraval uvedbo družinskega davka, seveda pod pogojem, da ohrani svoje pravo bistvo, da bremeni predvsem na premožnejše sloje, to je sloje z višjim letnim dohodkom. Toda že finančni minister vanoni je hotel razvedeniti bistvo davka s tem, da je omejil obdavčljivo osoto na maksimalni letni dohodek 5 milijonov lir z 8 odst. odmerjenega davka. Šele domokristjanski poslanci je uspelo zvišati osoto na 12 milijonov lir odmereno od 8 na 12 odst. Pri odmerjanju davka pa pridejo v poštev razni odbitki, to je gotova vsota, ki je smatranja kot potrebni družinski minimum za preživljanje. To vsoto je zakon določil na 225.000 lir letno, nadalje se odbije od letnega dohodka za vsakega družinskega člana (oključno družinskega poglavarja) znesek 50.000 lir. Seveda se je tega precej nedemokratičnega kriterija držal tudi tržaški občinski odbor. Komunisti so pa predlagali naj se živiljski minimum pri pride v poštev pri odbitku od dohodka določi na 360.000 lir letno, ker je vsota 225.000 dolca neodgovarajoča realnemu stanju. Primer demokratične uvedbe nam daje lujska občinska uprava mesta Bologne, ki je določila živiljski minimum na 335.000 lir. Tudi kar se tiče postopnega višanja odstotka davka, je odmera kaj malo progresivna. Od 1 milijona letnega dohodka navzgor se odstotek davka viša zelo počasi. To pomeni, da se je ožji obdar skrbno izognil obremenjevanju bogatejših slojev, kateri bi morali dejansko nositi največje breme tega davka. Na podlagi načina odmere, ki jo je predložil ožji odbor bi bilo oproščeno družinskih davka približno 25.000 družin, docim bi bilo na podlagi popravkov, ki so jih predlagali

Povečanje blagostanja na Madžarskem

(Nadaljevanje s 3. strani)

katerih dolgov zadrug in kmetov, izboljšanje odkupa, večjo pažnjo osnovnim šolam in starim intelektualcem, večjo strpnost v verskih zadevah, spoštovanje zakonitosti s strani vseh državnih organov.

Cilj madžarske vlade in partije je izgraditi socializem. Za dosego tega cilja bo morda sedaj treba nekaj več časa. Vodstvo vlade in partije pa mora predvsem paziti, da se od časa do časa zvišuje življenjska raven delovnega ljudstva, ker to je končni cilj socializma.

To je torej bistvo najnovejših ukrepov madžarske vlade in partije. Ali je kaj takega mogoče v zahodnih deželah? Ali se voditelji zahodnih dežel brigajo za zvišanje življenjskega standarda v svojih deželah, ali imajo toliko poguma, da se predstavi ljudstvu in mu rečejo, da so grešili? Ne, kaj takega je mogoče le v deželah, kjer je ljudstvo na oblasti in kjer so neslavno končali svojo kariero razni Titi, De Gasperi, Eisenhower, Singmanirji itd.

Ze dolgo časa ni bilo v "Delu" nobenih novic iz naših vasi. To pa še ne pomeni, da je pri nas vse v redu. Morda se še vedno premajotk zavedamo potrebe pogostejšega dopisovanja v naš list, kar veliko pripomore pri reševanju raznih problemov.

Tokrat se bomo dotaknili problema kanalizacije, ki so jo postavili za nove stanovanjske hiše v bližini postaje. Razsodni človek se mora nujno vprašati, s kakšnim kriterijem je bilo izvršeno to delo. Iz kanalizacije se ne snaga namreč odteka kar ne ceto. Z isto "obiturnostjo" je bila zgrajena kanalizacija za bližnje begunske taborišče. Posebno v vročih poletnih dneh se širi naokrog neznošen smrad, ki ga morajo prenašati pešci za doberšen kos poti. Kaj pravi k temu higijenski urad?

Se vedno nerešeno je tudi vprašanje javne kopalne, ki je bila sezidana že pred 2 leti, postavljen je bil tudi kadi in prhe. Kar nenadoma pa so se čela prekinila. Če se hočejo vaščani okopati morajo iti v Nabrežino ali pa v Trst. Ali so tržaški občinski upravitelji res popolnoma pozabili na našo vas?

Po porodu se mamica smehlja svojemu sinčku. Se bolj se smehlja, ker je premagala porodno bolečino in ga je rodila brez tistih muk, ki se našim materam zdijo neizbežne.

„DRŽAVNO TIHOTAPSTVO“ DOBRO NESE TITOVIM VLADI

Vsak mesec pride v blagajne nad pol milijarde lir dobička

Pred približno dvema tednoma so nekateri časopisi objavili dve precej senzacionalni novici, ki so jih titovski listi popolnoma zamolčali. V noči 14. julija se je agentom finančne straže po dolgem zasledovanju posrečilo ustaviti znaten tovar vitihotapljivih ameriških cigaret. Kakih sto metrov od jugoslovanske meje in sicer med Sempolajem in Repentabrom so finančni stražniki zasledili dva zasebna avtomobila "Alfa Romeo" TS 1235 in "Fiat 500" TS 1232, ki sta se sumljivo kretala v bližini meje. Ob tej priliki so aretirali tri osebe, dve pa sta zbežali čez mejo. Zaplenili so 33.300 cigaret ameriškega tipa. Druga vest se je nanašala na zapleno vitihotapljivih cigaret, ki jo je izvršila italijanska finančna straža v Milanu, kjer so po daljšem zasledovanju zajeli luksuzni avtomobil, v katerem so našli v dvojnem dnu 134 zavojev ameriških cigaret. Zaučnica je tudi okoliščina, da bi avto svojčas last prince Alessandra Ruspolija, znanega pod nazivom "Dado", ki je zaplen v afero vitihotapstva z mamili.

V obeh primerih gre za cigarete, ki so bile vitihotapljene iz Jugoslavije. Ni dvoma, da se nahajajo pred novimi primeri pravega državnega vitihotapstva, ki prinaša Titu in njegovi vladi vsak mesec pol milijarde lir dobička. V teku trideletnih dni se namreč prethotapi iz Jugoslavije 10.000 zavojev ameriških cigaret, ki jih razprodajo na črni borzi v Trstu in italijanski republik. Temu je treba še dodati velike količine opija in eroina italijanske in druge valute, ki jih agenti titovske politične policije pošiljajo preko meje v inozemstvo.

Titovsko državno vitihotapstvo, ki se vrši že več let, je pod direktno kontrolo in oskrbo političnih osebnosti. Cigarete se nabavljajo v Švici, kjer iz državne monopolizacije se uvažajo v Jugoslavijo po železnici vagoni z označbo "erazno blago", ki je navidezno namenjeno kakor trdijo na Reki. Cim pa pridejo do sežanj se meje jih titovski politični aktivisti prevzamejo in takoj razprodajo v razne kraje kot Pulj, Rovinj, Portof, Piran, Izola, Koper in Valle d'Ostria, kjer je glavno skladišče za vsa ceno B. Nato se šele začnejo prave kupčije.

V Trstu kakor tudi v Italiji imajo titovski na razpolago

0 Albaniji

(Nadaljevanje s 2. strani)

botiranja pomiritev, ki je že v teku. Temni naklepi imperializma so obenem težka nevarnost za nas Tržane, ki bi se, v primeru odprtja balkanske fronte, znašli v prvi bojni črti. Zaradi tega je naša partija, čim je šla jugoslovanska vojaška misija v Washington po navodila in pomoč za novo tolovajsko pustolovščino, objavila resolucio, s katero obsoja napadalne naklepe proti Albani.

Plemenitemu in junškemu albanškemu narodu, ki se že stoletja pogumno bori za svobodo, želimo vedno novih uspehov in novih zmag v borbi proti zunanjim provokacijam in v napori za zgraditev boljše človeške družbe.

MARIO DOPLICHER

XI.

In res so prihajali Posavčevi iz Martinovega sela. Stebale visoke čez kolena, kamizolice ob rami, na telovnikih pa debele gumbe, ki so se svetili kot srebrni. Trije bratje si bili: dva dve kladi, tretji pa dolga drehta. Ta je bil Urbel, ki je nekaj za Meto gledal in lažil. Imenitni razsajaveji po shodih in pivnicah, za tepež pa zanič.

Stopili smo pred njimi v stran. Najprej sem kupil vsaki ruto, da se v njo spravi, kar jima nakupim. Na tem mestu je prodajala Maruša iz Selške doline svoj "amali kruhek". Ponudila je iz "amalega kruhka" konje, peteline in velika sra. Največje tako sra je ležalo v sredi in z umetnim cvetjem je bilo čezinčez prepreženo, da se je vse treslo, če si vzel v roko ta ponosni izdelek Maruše iz Selške doline. Med cvetjem je tičal bel listek, kjer so bili zapisani Jenkovi zapiski:

"Snoči je jokala, dan's ni vesela, to bo še stakala, starca je vzela."

Morda niso bili ravno Jenkovi verzi, ali nekaj takega podobnega je bilo. Omenjeno srce sem kupil Meti, manjšega brata cvetja pa Lizi. Nakupil sem potem še drugih slasti. Tu in tam smo se smejali nad napisi, ki niso bili ravno okusni in tudi ne priporočljivi. Bili smo pri najboljšem delu, kar zahrope za mano raztrgan glas:

"Lisica, lisjak sta pila tobaka!"

To je tuil Urbel; drugi dve kladi pa sta še bolj skrhano nadaljevali:

"Tobaka ni b'lo, sta pila vodo!"

Lisica! V meni je zaledenela kri! Zadnja kapljica krvi je izginila tudi Meti s cvetnega obraza in ušni sta ji bili kot vosek. Culica z mojim velikim srcem ji je zdrknila iz rok ter padla na zemljo.

Urbel je še enkrat zakrullil:

"Lisica, lisjak sta pila tobaka!"

V meni se je zbudila zver, ki tiči v vsakem človeku. Pri olikancu tiči sicer v tenni ječi, ali gorje, če jo prebije! Meni jo je tisti

Cvetje v jeseni

Ivan Tavcar

dan prebila. Obrnem se ter vprašam srepo, komu velja to.

"Komu?" se zasmije Urbel. "Tebi in lisiči, ki lazi s teboj! Pa tudi krivice boš dal sem!"

Ze je stezal koščeno roko po mojem klobuč. Meni se je ulegla rdeča megla pred očmi. Z vsa svojo veliko močjo — takas sem bil prvi ljubljanski telovalec — sem ga usekal po režečem se obrazu, da je v hipu izgubil ravnotežje in se s svojim dolгим telesom treščil Maruši iz Selške doline v bogato zalogo amalega kruhka.

Nato sem bil bliskoma pri bratih, ju železno pograbil za tlinik, z glavama nekoliko pozvonil, da se tesnilo in da sem kar videl, kako so se delale bule. Pri tem sta jima katorca daleč proč odletela. Nato sem še vsakega posebej očeval, da ju je zaneslo po bregu, kjer sta lovila svoje kamizolice in lovila z roko tudi po travi, da bi se ujele, kar se jima je končno le posrečilo. Potem pa sta se spustila v beg.

Tudi Urbel se je medtem izvil iz desak in kolčev, popadel klobuček in kamizolico ter jo med krotom množice popihal nizdol, kakor da bi ga sapa nosila.

Bili so kričali, ali korajžo so imeli samo v hitrih nogah!

Zgodilo se je torej! Doctor utrjuje lupis — strokovnjak zasebne in cerkvene pravice se je stregel pri cerkveni slavnosti ter nastopil tako junaško, da mu nasprotniki še krivice niso mogli vzeti! Veče slave v pogorju ne moreš doživeti! Ko pa sem prišel k

zavesti, me je kar mrzr prečelval in sram me je bilo, da si nikomur nisem upal pogledati v obraz. Končno sem pa dvignil pogled proti njej, ki je bila prav za prav povod vsemu pretepu. In njeni oči mi je žarelo nasproti največje občutovanje in vsa srečna je vzdihnila:

"Grozno zal se mi zdiš!"

Zel sem torej največje priznanje, ker je v pogorju "grozno" ali "strašno" vrhunec, ki se sploh doseči ne da.

Priglasel je tu tudi Danijel. Z junaškim pogumom je pograbil kastorec na tleh "er ga zalučal za onimi, ki so bežali."

"Da boste kaj na glavi imela," je vpil, "kadar vas po tavijo za strašilo v turščico!"

Tudi Jakopin se je oglašil:

"Hojo, prav, da bodo vedeli ljudi v miru puščati!"

Danijel pa se je obrnil še k meni, rekoč:

"Dali smo jih!"

Ali vse to mi ni dalo nobenega poguma in še vedno hudo potrt sem hodil z Gore na Malenski vrh.

Med potjo me je vprašala Meta sramežljivo:

"Kaj če biti, kar je napisano na sru?"

Čmerno sem odgovoril:

"Kaj če biti? Če mlada starega vzame, joka potem! Drugačji biti ne more." In dodal sem: "Če mene vzameš, pa boš tudi jokala!"

V stran je obrnila obraz in ničesar ni več govorila.

Pri Posevniku se nam je pridružil gospod Jakob. Niti z bečedi ni omenil pretepa, pač pa sva se živo spominjala časov, ko sva skupaj ticala na klopih ljubljanske gimnazije. Bil je močan in na svojo moč ošaben. Ta ošabnost ga ni minila ko je že kaplanoval v Poljanah. K Sovri na Videmski brod sva hodila ter zbirala ploščaste kamnice. Potem pa sva se postavila na ce to pred Vidom in tekmovala, kdo dalje vrže. In ploščasti kamnici so živili čez visoko cerkveno streho. Vsa vsa si pripisovala zmago; prepri pa je rešil gospod Jernej, ki je pripisal izpod poljanskega stolpa ter enkrat za vselej prepovedal, da bi s svojimi kamenčki razbijala opeko na župnišču ali pa še celo šipe pri škofovi sobi.

Gospod Jakob ni hotel delati nikomur zgage. Ker je vedel, da bodo plesali, je takoj, ko je bil obrat nekaj suhega mesa, odšel.

Plesali so v Posavniku nemernu skednju. Takoj po odhodu kaplana je začelo škripati s tega poda. Koževljevec iz Murav se je poskušal na klarinetu. Klepač iz Ceteje ravni pa je obdelaval harmoniko. K tej, ne posebno prijetni, godbi so vlačila dekleta svoje fante. V pogorju je namreč stara navada, da plesale silijo k plesu in da se dajo plesalci prositi. Tako sem opazil, da se je Danijel ni hotel pr zasukači, dokler mu Liza ni dala za bokal vina.

Jaz sem ostal zvest svoji mestni šegi:

"Meta, ali greva?"

Obrnila se je proti Barbi: "Meta?"

"No, pa le!" je ta odgovorila.

Plesaš sem ž njo. Pričetkom se ni hotela k meni nasloniti, ali kmalu se je vdala in slonela mi je na prsih, da sem kar čutil, kako ji je utripalo srce. Čudno je, kako ve to ženstvo v pogorju plesati. Kdo ve kdaj se plesanja nauči. Plesje ti, kot da je ustvarjena za ples.

(Sledi dvonajsto nadaljevanje.)

